

Kas katusel on tuvi või varblane?

Rahvusoperi peadirektor rõhutab juurdeehituse vajalikkust, kuid mitte seetõttu, et oldaks uue hoone vastu või soovitaks ehitada just bastionivööndisse.

LIIS KOLLE

Saaks ta juba rutem valmis, siis näeks, mis asi see õieti on, arvasid inimesed, ja aitasid, millega said.

Andrus Kivirähk, „Liblikas“

Praegusest tuntuimast juurdeehitusest kuuleb lähinädalatel kindlasti veel mitme kandi pealt, seega esitan siinkohal Estonias töötanud ooperilavastaja ning seal hea hulga etendusi jälginu vaate ning lisan võrdluseks pisut mujal nähtut.

Harjumusel on jõud. Paljude uuenduste paremus saab väljaspool tegijate kitsast ringi seisjale mõistetavaks alles neid kogedes. Enne tundub õhulossijutt luuleline, skeemid ja arvutused liiga keerulised. Lavastajana n-ö müün teatrile maha oma idee ja saan vastu usalduse, et esietenduse päeval kehastub see laval. Kui keegi kogu aeg sekkuks ja kokkuleppeid muudaks, ei saaks lavastus valmis. Nii nagu muusikateatrikunst on väga kompleksne ja nõuab iga tegija koordineeritud panust, nii eeldab ka muusikateatriks mõeldud hoone (ümber)sünd kõigi asjaosaliste ühist tahet ja pingutust ning nende, kes täidavad valminud maja lõpuks oma ande, oskuste ja kirega, kompetentsuse usaldamist.

Kui rahvusoperi peadirektor rõhutab järjepidevalt juurdeehituse vajalikkust ja estoonlyased on mõttega päri, siis mitte seetõttu, et oldaks täiesti uue hoone vastu või soovitaks tingimata ehitada bastionivööndisse koos kõigi sellest tulenevate probleemidega. Tuleb endale

aru anda reaalsest või vähemalt viimase ajani reaalse(ma)na näivatest võimalustest. Seetõttu väärib Ott Maateni kindla kursi hoidmine tunnustust, kuna mitme plaani paralleelne tutvustamine ei annaks ühiskonnale selget sõnumit. Nüüd, pärast ühiskomisjoni töö tulemuste esitlemist, tundub aga kõik jälle lahtine ning paneb küsima, kas näiteks minu põlvkond jõuab tänapäeva nõuetele vastava lava ja ooperiväärilise akustikaga vaatesaali ära oodata.

Tore, et komisjon jõudis aastase konstruktiivse töö käigus vähemalt üksteise seisukohtade mõistmiseni. Pressikonverentsil esitleti mahtude visualiseeringuid, millest suurima, L-variandiga, Tallinna linn kindlasti ei nõustu. Kuigi selle puhul säiliks praegune Estonia hoone kõige täielikumalt, julgen soovitada patsiendi ellujäämise nimel kaaluda kompromissi ning aukartusest ülesäämist, seega üht integreeritud M-variantidest. Õnnestunud arhitektuurilahenduse korral ei mõjuks juurdeehitus Estonia kõrvale ehitatud võõrkehana, vaid kasvaks vanast majast välja ja sellega kokku. Pärnu maantee poolne fassaad on ju pärasõjaaegse ülesehituse käigus suletud ega suhtle enam pärast poodide ja restoranide kadumist linnaga. Juurdeehituse üks tähtsaid kaaskomplekse on olekski ooperimaja taasavanemine ning see, aga ka ümbruse liiklusplaneering võiks olla üks argumente, et eelistada üht kahest M-variantidest. Ent kõige tähtsam on muidugi luua juurde võidetud alal optimaalsed tingimused etenduste andmiseks ja nautimiseks.

Suure osa tänapäeva Estonia lavaajast võtab ehitamine. Teatris ei räägita enam ammu lavapiltidest – stangede peal rippuvatest maalitud kangastest –, vaid lavaarhitektuurist, kolme mõõtmeliste ehitistest, mis võivad olla väga keerukad, mitmekorruselised, liukuvad, kuid peavad olema ühtlasi turvalised. Kujundus koosneb hulgast juppidest, mida tuleb nii proovideks kui ka etendusteks ikka-jälle lahti ja kokku monteerida: see võtab tublisti tööaega ning kulutab detaile. Lahendus oleks lavaga samade mõõtudega proovisaal, kuhu saab kujunduse püsivalt üles ehitada. Tänapäevastes ooperimajades on selleks kasutada ka külglava, mille saab helikindla seinaga lavast eraldada. Nii saab etenduseks kujunduse ühes tükis lavale sõidutada – lihtne, eks! Midagi sellist praeguses Estonias pole, ent mahupiltidel on kül- ja tagalava kenasti välja toodud.

Otsustamaks, kas rekonstrueerida praegune saal või ehitada uus (variant M2), peaks kaasama teatritehnika spetsialiste, akustikuid jm asjatundjaid, ent kui ruumi peaks n-ö üle jääma, saaks teatrile lisada väikese saali, mille puudumise tõttu pole seni olnud head võimalust teha intiimsemaid ja eksperimentaalsemaid lavastusi. Mõeldav oleks kasutada seda ühtlasi proovisaalina. Praegune suurim prooviruum kammersaal ei täida hästi kumbagi funktsiooni ja sobib eelkõige orkestri harjutusruumiks. Kui töösse peaks siiski minema L-variant ja vana saal alles jääma, lisaksin selle kosilaste

nimekirja peale külaliste teatrite ja Draamateatri ka EMTA ooperistuudio, millel on võimekus ja vajadus täismõõdulisi lavastusi välja tuua, ent pole ruumi, kus seda teha.

Muidugi on tore unistada Oslo jäämäega sarnanevast imepärasest mereäärsest objektist. Kindlasti naudiks praegu laguneva linnahalli otsas turijad päikeseloojanguid ka selle katusel – aga kuidas sinna jõuda? Üksikuks hundiks jäänud linnahalli (ja nüüd ka ERMi) olukorra põhjal saab öelda, et see mereäärne objekt peaks olema oma ümbruskonnaga seotud. Oslo ooperimaja on suurejoonelise kultuuri- ja vaba aja veetmise ala osa ning sinna saab peardusteejaamast jala viie minutiga. Kui Tallinna linnal on samalaadsed plaanid, siis oleks tore nendest lähemalt kuulda, samuti muust linna panusest ooperimaja kerkimiseks just mere äärde. Tallinna Sadamat tuleb muusikateatri sõbralikkuse eest tunnustada, aga enne ettevõtte krundile ehitama asumist oleks ehk huvitav lugeda minu kirjutist ühe reederimaja ehitamise kohta (TMK 2017, nr 9).

Kesklinnast kaugemale jäävate kruntide variandi puhul toon Frankfurdi Ooperi näite. Selle hoone südalinna koos kõrval oleva draamateatriga vajab hädasti saneerimist, ent uue kompleksi ehitamine tuleb odavam. Kaaluti asukohta kesklinnast kaugemal, kuid pikaaegne intendant Bernd Loebe, kelle juhtimisel on viimastel aastatel järjest võidetud Saksamaa parima ooperimaja tiitel, rõhutab, et ooperiteater peab asuma kohas, kus inimesed käivad, ja nad peavad tundma end seal alati oodatuna. Ka Frankfurdi teatrihooned on osaliselt arhitektuurimälestisena arvel ning ainulaadse pilvefuajee sobitamine uusehitusega keerukas ülesanne. Tuleb hoolega mõelda, kust jookseb ajaloo ja tänapäeva kultuurivajaduste piir.

EKA
109

KERAAMIKA
100

PIDU!
TORT
OKSJON
KOKKUTULEK
SÜNNIPÄEV
27.okt 2023
Põhja pst 7

Tallinna Kirjanike Maja
musta laega saalis
Harju tänav 1, III korrus
www.ekl.ee

KIRJANDUSLIK
KOLMAPÄEV
18. oktoobril kell 18
SMUGRILUULETRALL 2023

Liivi-, võro-, seto-, eesti- ja soomekeelset luulet loevad ning räägivad **Jan Rahman, Valts Ernštreits, Reijo Roos, Salla Susiluoto, Jürgen Rooste, Päär Pärenson, Merca, Heli Laaksonen, Aapo Ilves, Kivi Larmola**. Kolmapäeva juhib **Jürgen Rooste**.
Musitseerivad **Kristjan Aimla** ja **Lisanna Kadarik**.

Info telefonidel 627 6410 ja 627 6412
Piletid 2.- (Üli)õpilastele ja pensionäridele 1.-
Toetab Eesti Kultuurkapital.

Eesti Kirjanike Liit

etdm Eesti Tarbekunsti- ja Disainimuuseum
Estonian Museum of Applied Art and Design

Valge ja maalitud
Riia portselan
1950.–1960. aastatest
kuni 21.01.2024

Sissejuhatus Eesti disaini
Püsinäitus

Kogutud teosed
Tarbekunsti püsinäitus

Liigendatud mudelid
Ott Metusala installatsioon
kuni 26.11.2023

Lai 17, Tallinn
K-P 11-18
E, T suletud

etdm.ee

RUUMIDIPLOMAATIA.
EESTI VÄLISESINDUSTE
INTERJÖÖRID
16.08–15.10

KERAAMIKA KANNAB
13.09–12.11

UURI RUUMI
hariduslik
püsiekspositsioon

EESTI ARHITEKTUURIMUUSEUM
ROTERMANNI SOOLALADU
AVATUD: T-P 11.00–18.00 / E SULETUD.
AHTRI 2, TALLINN

